

Reykjavík, 12. maí 2021

Fjármálaráðuneytið

Skrifstofa stjórnunar og umbóta

Efni: Umsögn um almenna eigandastefnu ríkisins fyrir öll félög í eigu ríkisins, samráðsgáttarmál nr. 103/2021.

Samorka þakkar tækifærið til þess að veita umsögn um málið.

Í kynningu á málinu kemur fram að ríkið sé eigandi að félögum sem eru þýðingarmikil í íslensku atvinnulífi auk þess sem mörg þeirra gegni mikilvægu kerfislegu hlutverki í samfélaginu og sum þeirra starfi auk þess á samkeppnismarkaði. Þá er einnig minnt á að þessi fyrirtæki eins og önnur þurfa í rekstri sínum að taka mið af þeirri öru tækniþróun sem er í gangi og aukinni neytendavitund viðskiptamanna. Segir að m.a. á þessum forsendum sé mikilvægt „að vel sé haldið um eignarhald á ríkisfélögum.“

Í þessum drögum segir að stefnan byggji á **44. gr. laga um opinber fjármál nr. 123/2015** en þar er kveðið á um að ráðherra móti **almenna eigandastefnu fyrir öll félög í eigu ríkisins** þar sem gera skal grein fyrir **(1) markmiðum** og **(2) áherslum ríkisins með eignarhaldinu**, ásamt þeim grunngildum sem skulu gilda um **(3) samskipti og upplýsingagjöf milli eiganda og félags**. Lagaákvæðið rammar þannig inn þau atriði sem almenna eigandastefnan á að fjalla um.

Í 43. gr. laganna er síðan fjallað **meðferð og fyrirsvar eigna og réttinda í eigu ríkisins** og að ráðherra móti **almenna stefnu um eignir og réttindi í eigu ríkisins** þar sem er fjallað um **áherslur um meðferð og nýtingu eigna og réttinda, eftir eignaflokkum**. Í greinargerð með lögunum segir að í 1. mgr. 43. gr. sé lagt til að það verði sérstaklega lögfest að fjármálaráðherra fari með eignarhlut ríkisins í félögum fasteignum, jörðum, fasteignatengdum réttindum, auðlindum og öðrum réttindum ríkisaðila í A-hluta og sjá um fyrirsvar þeirra, öflun og ráðstöfun, nema lög eða stjórnvaldsfyrirmæli kveði á um annað.

Er tekið fram að með þessu sé **greint á milli ólíkra hlutverka ríkisins og þá Alþingis og ráðuneyta** um óháða stefnumótun og reglusetningu um starfsumhverfi í formi laga og reglugerða annars vegar og hins vegar sjálfstæða og faglega stefnumótun um **hlutverk ríkisins sem eiganda slíkra félaga**. Segir að slíkt fyrirkomulag veiti jafnframt tækifæri til að innleiða samræmdar **leiðbeiningar** um upplýsingagjöf, skipan stjórnar, arðsemiskröfur og eigendaeftirlit. Er í þessu sambandi bent á að umsjón með orkufyrirtækjum hafi þannig flust frá Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu til fjármálaráðuneytisins, en það breyti því ekki að fagráðuneytið sjái áfram um reglusetningu varðandi orkumarkaði o.s.frv. svo dæmi sé tekið.

Þegar horft er til þeirra draga sem hér liggja fyrir að „**almennri eigendastefnu**“ má spyrja hvort efni hennar feli í sér **almenna stefnumörkun** um þau atriði sem fjallað er um 44. gr. laganna eða hvort skjalið feli í raun í sér **reglusetningu** og þannig sé í raun ekki greint á milli þeirra atriða sem vísað er til hér að framan um ólíkt hlutverk ríkisins. Ljóst er að skjalið er mjög ítarlegt um fjölmörg atriði sem hafa í raun mjög ákveðna skírskotun til þeirrar almennu löggjafar sem gilda um fyrirtækjarekstur og fela í sér ýmiskonar **fyrirmæli og reglur** fremur en **almenna stefnumörkun** (þó vissulega hafi skjalið einnig að geyma slíka umfjöllun).

Loks er mjög óljóst hvernig horfa á til þess sem á að vera almenn eigendastefna þegar jafnframt kemur fram að eftir sé að setja fram **viðauka við stefnuna** þar sem ítarlega verður fjallað um „**einstök mál, einstaka geira og stærri félög, eftir því sem þörf krefur.**“

Spyrja má hvort það sé í anda þessarar almennu stefnu að setja málið fram með þessum hætti, þ.e. hvort það sé faglegt að kalla eftir umsögnum og álitum um mál sem er ekki fullbúið og í raun óklárað?

Með framanritaðar ábendingar í huga hlýtur að vera nauðsynlegt að fresta málinu og taka það fyrir að nýju þegar það liggur fyrir í heild sinni.

Að öðru leyti vísar Samorka til umsagna aðildarfélaga sinna um málið.

Virðingarfyllt,

f.h. Samorku

Baldur Dýrfjörð lögfræðingur